

Котова І.М.

старший науковий співробітник, Науково-дослідна частина

Корольова Т.С.

к.е.н., старший науковий співробітник, Науково-дослідна частина

Павлова Т.В.

старший науковий співробітник, Науково-дослідна частина

Одеський національний економічний університет

ЗНАЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ ПРОГРАМ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Системи екологічної оцінки планованої діяльності сьогодні використовуються практично в усіх країнах світу і багатьма міжнародними організаціями як «превентивний», попереджувачий інструмент екологічної політики. «Екологічна оцінка заснована на простому принципі: легше виявити і запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявити і виправляти їх на стадії її здійснення» [1, с. 3]. Таким чином, екологічна оцінка зосереджена на всебічному аналізі можливого впливу запланованої діяльності на довкілля і використанні результатів цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків. Такий підхід стає особливо актуальним з огляду на поширення уявлень про збалансований (сталий) розвиток, оскільки він дозволяє враховувати, поряд з економічними, екологічні фактори вже на стадії формулювання цілей, планування та прийняття рішень про здійснення тієї чи іншої діяльності.

В Україні донедавна оцінка реалізації програм у сфері регіонального розвитку зводилась до аналізу факту виконання запланованих заходів і контролю за витрачанням бюджетних коштів. У сфері регіональної політики основну увагу приділяли або моніторингу тенденцій соціально-економічного розвитку територій, або ж оцінюванню діяльності органів влади, незалежно від реалізованих програм. Водночас підходи та методики моніторингу й оцінювання залежать від зміни урядових команд на національному рівні, що загалом свідчить про брак системи реалізації цієї управлінської практики.

В Україні поки що немає практики запровадження зовнішнього оцінювання реалізації програм, формування підходів щодо залучення громадськості до моніторингу виконання програмних документів, а також чіткої інституційної системи моніторингу й оцінювання результатів урядової діяльності, зокрема реалізації програмних документів.

Такий стан значною мірою пояснюється недостатнім у середовищі органів влади розумінням ролі оцінки реалізації управлінської діяльності, специфіки моніторингу

виконання програмних документів.

Наявні повноваження різних управлінських структур на національному рівні спрямовані на контроль за здійсненням заходів; аудит фінансових показників діяльності органів влади; моніторинг соціально-економічного розвитку території країни.

На рівні регіонів головне управління економіки облдержадміністрацій несе відповідальність за розроблення проектів та реалізацію схвалених програмних документів на території області, однак через нормативну «непрописаність» поняття «оцінка управлінської діяльності» воно не зобов'язане здійснювати моніторинг та оцінку програмних документів.

Система підготовки державних службовців у сфері оцінювання недосконала; як результат, базові навички цієї діяльності здобувають небагато урядовців. В Україні також немає ринку незалежних експертів, тим більше, агентств, спроможних до зовнішнього оцінювання урядових програм.

Також для потреб моніторингу виконання урядових програм у сфері регіональної політики необхідно завершити реформування системи державної статистики, насамперед її технічне переоснащення та формування електронних систем моніторингу.

Як свідчить досвід зарубіжних країн, система моніторингу та оцінювання є складовою частиною існування державного й наднаціонального (у випадку – ЄС) менеджменту реалізації публічних програм. У випадку стратегій і програм у розвинутих країн світу нормативно-правова база передбачає здійснення моніторингу досягнення цілей програм і оцінку їх на цій основі.

В Україні ще лише розпочалась діяльність щодо структурування системи урядових програмних документів, побудови їх ієрархії, зокрема й визначення ролі їх моніторингу та оцінювання. Проекти наявних нормативних документів засновані на концепції оцінювання запланованих результатів програм, що є позитивною тенденцією, оскільки донедавна в програмових документах оцінка реалізації зводилась до аналізу виконання заходів та контролю за витрачанням бюджетних коштів.

У сфері регіональної політики основну увагу приділяли або моніторингу тенденцій соціально-економічного розвитку територій, або ж оцінюванню діяльності органів влади, незалежно від їх програмної основи.

Досвід моніторингу та оцінювання проектів і програм є в середовищі неурядових організацій, зокрема тих, які реалізовували великі грантові проекти, що їх фінансували донори. Також саме неурядові організації вже здійснили кілька проектів, спрямованих на поширення навичок моніторингу за результатами управлінської діяльності.

На основі оцінки сучасної ситуації у сфері моніторингу та оцінки реалізації програм регіонального розвитку, узагальнення світового досвіду *Міністерству економіки* рекомендується запровадити чи ініціювати такі *структурно-функціональні новації*:

1. Створити в складі Департаменту регіонального розвитку *відділ моніторингу та координації оцінки реалізації програм* (або ж розширити функції *відділу середньо- та довгострокового планування регіонального розвитку*), завданнями діяльності якого будуть такі:

- загальна організація та керівництво процесом моніторингу реалізації Державної стратегії регіонального розвитку, програм подолання депресивності територій, державних цільових програм;

- розроблення методичних рекомендацій розробникам державних програм щодо вибору показників для моніторингу та періодичності його проведення;

- розроблення опису показників у формі таблиці, який містить: назву показника; одиницю виміру; територіальний розріз представлення показника;

- з якого часу і як часто використовуватиметься для потреб державної стратегії регіонального розвитку та регіональних стратегій;

- яка організація буде джерелом інформації (Державний комітет статистики, Державна податкова адміністрація тощо) для формування цього показника.

2. Екологічні цілі, у тому числі пов'язані зі здоров'ям населення, встановлені на міжнародному, національному та інших рівнях, які стосуються плану або програми, а також шляхи врахування таких цілей та інших екологічних міркувань, у тому числі пов'язаних зі здоров'ям населення, що мають відношення до плану або програми, мають враховуватися для того, щоб оцінити, яким чином ці проблеми можуть вплинути на здійснення плану або програми, а також яким чином план або програма може вплинути на ці проблеми – посилюючи їх, сприяючи їх розв'язанню або іншим чином. Значимість проблем може виявлятися і в тому, що незначний вплив реалізації плану чи програми в комбінації з цими проблемами може призвести до суттєвих наслідків.

Література

1. Розбудова спроможності до економічно обґрунтованого планування розвитку областей і міст України. Проект міжнародної технічної допомоги (Проект РЕОП) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://ebed.org.ua/sites/expertise.one2action.com/files/posibnyk_sea.pdf